

Agendapunt :
 Voorstelnummer :
 Raadsvergadering : 1 oktober 2015
 Naam opsteller : A.M. Kooiman
 Informatie op te vragen bij :
 Portefeuillehouder(s) :
 Zaaknummer :
 Registratienummer :

Onderwerp: Gemeenschappelijk Rekenkamercommissie Buch

Aan de raad,

Beslispunt:	– De Verordening gemeenschappelijke rekenkamercommissie Buch 2015, vast te stellen – De Samenwerkingsovereenkomst rekenkamercommissie Buch, vast te stellen
--------------------	--

1. Waar gaat dit voorstel over?

Rekenkamerfunctie.

De rekenkamer(functie) onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur (art. 182 Gemeentewet). Een rekenkamer(functie) is een instrument om de controlerende functie van de gemeenteraad te versterken. Verder is de rekenkamer(functie) ook te zien als een middel voor het geven van rekenschap van de gemeente aan de burger.

De onderzoeken van een rekenkamer en een rekenkamerfunctie staan niet op zichzelf. Volgens het Besluit begroting en verantwoording gaat het voor de raad bij het uitoefenen van zijn controlerende functie met name om de vragen: Hebben we bereikt wat we wilden? Hebben we gedaan wat we moesten doen? En heeft het gekost wat het mocht kosten? Onderzoek naar de doeltreffendheid en de doelmatigheid zijn de belangrijkste taken van de rekenkamer en de rekenkamerfunctie en zijn bij de beantwoording van die vragen wezenlijk. Een door de rekenkamer(functie) ingesteld onderzoek naar de rechtmatigheid bevat geen controle van de jaarrekening. De accountant heeft geen taak meer in de controle op de doeltreffendheid en doelmatigheid en houdt zich uitsluitend met (financiële) rechtmatigheid bezig.

Onderzoek in Buch verband naar een gemeenschappelijke rekenkamerfunctie.

Mede in het kader van de besluitvorming over de ambtelijke fusie van de gemeenten Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo per 1 januari 2017 hebben de auditcommissies / Commissie van Onderzoek van de vier gemeenten een onderzoek uitgevoerd naar een gemeenschappelijke rekenkamerfunctie. In Bergen en Heiloo werd de wens om te kijken naar een gezamenlijke rekenkamerfunctie, ook ingegeven door het aflopen van de benoemingstermijnen van de huidige rekenkamercommissieleden van Bergen en Heiloo. Een werkgroep van leden van de auditcommissies / commissie van onderzoek en de griffiers, heeft de voorstellen voorbereid, de commissies hebben met de uitkomst ervan ingestemd.

Redenen.

De problematiek en de schaal van de te onderzoeken beleidsonderwerpen wordt complexer.

Het regionaliseren van de rekenkamerfunctie sluit goed aan bij de schaal van de samenwerking in BUCH verband. Het formeren van de werkorganisatie BUCH en de complexiteit van de vraagstukken waarmee de raden te maken krijgen, zoals bijvoorbeeld de drie decentralisaties en grip op gemeenschappelijke regelingen. Ook is van belang dat de kwaliteit en professionaliteit van de rekenkamerfunctie worden verhoogd. Een rekenkamerfunctie op BUCH-niveau kan hier aan bijdragen.

Doelstelling

De missie: De gemeenschappelijke rekenkamerfunctie is gericht op het verbeteren van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het lokale bestuur in de gemeenten Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo.

Het doel is dat de uitkomsten van de onderzoeken bijdragen aan:

- De versterking van de kaderstellende en controlerende functie van de gemeenteraad
- Het zichtbaar maken aan de burgers van vier gemeenten op welke manier de doelstellingen van de gemeenten ook daadwerkelijk worden bereikt.

Een gemeenschappelijke rekenkamerfunctie moet zorgen voor verhoging van de kwaliteit van de onderzoeken, verhoging van efficiency in de werkwijze en ten aanzien van onderzoeksonderwerpen die gemeenschappelijk kunnen worden opgepakt (meer waar voor je geld), verhoging van de professionaliteit van de leden en meer grip voor de raad op de onderwerpen die worden opgepakt.

Wettelijk kader.

De rekenkamerfunctie kan worden ondergebracht in een Rekenkamer, artikel 81a Gemeentewet of, als geen rekenkamer is ingesteld, stelt de raad bij verordening regels vast voor de uitoefening van de rekenkamerfunctie, artikel 81oa Gemeentewet. Dit wordt de Rekenkamercommissie genoemd.

Rekenkamercommissie.

Het voorstel is te kiezen voor een gemeenschappelijke rekenkamercommissie vanwege de grote mate van flexibiliteit die dat biedt.

De bevoegdheden voor een rekenkamer liggen grotendeels vast in de Gemeentewet. Voor de rekenkamercommissie geldt dit veel minder en raden kunnen dan ook meer zelf bepalen qua opzet en bevoegdheden van een rekenkamercommissie. Dit biedt meer flexibiliteit voor de gemeenteraden.

Wettelijk voorgeschreven	Rekenkamer	Rekenkamercommissie
Taken	Doeltreffendheids-, doelmatigheids- en rechtmatigheidsonderzoek en	Gelijk aan de rekenkamer
Bevoegdheden	Informatie binnen gemeente: ☐ documenten ☐ inlichtingen Derden: documenten	Vrij te regelen door de gemeenteraad

Rapportageverplichtingen	☐ Rapportage bevindingen vastleggen ☐ Jaarverslag opstellen	Gelijk aan de rekenkamer
Samenstelling	Eenhoofdig of collegiaal	Vrij te regelen door de gemeenteraad
Benoeming / Ontslag	Benoeming voor zes jaar; ontslag alleen op grond van wettelijke bepalingen	Vrij te regelen door de gemeenteraad
Lidmaatschap raadsleden	Onverenigbaar	Vrij te regelen door de gemeenteraad
Keuze onderwerpen	Bepaalt de rekenkamer zelf	Bepaalt de rekenkamercommissie zelf
Ambtelijke ondersteuning	Gewaarborgd	Vrij te regelen door de gemeenteraad

Voorheen hadden rekenkamercommissies minder bevoegdheden ogv de (Gemeente)wet ten aanzien van het verkrijgen van informatie bij derden, dan rekenkamers. In tegenstelling tot een rekenkamer had een rekenkamercommissie op basis van de gemeentewet niet de bevoegdheid om onderzoek te doen bij een gemeenschappelijke regeling. Dit moest apart geregeld worden in de verordening op de rekenkamercommissie.

Dit is echter per 1 januari 2015 gewijzigd. Per die datum is oa de Gemeentewet gewijzigd zodat rekenkamercommissies net als rekenkamers de wettelijke bevoegdheid krijgen om inlichtingen in te winnen en onderzoeken in te stellen bij samenwerkingsverbanden.

Aangezien de bevoegdheden bijna hetzelfde zijn geworden, is het voorstel, vanwege de flexibiliteit die de Gemeentewet nu biedt, voor een rekenkamercommissie (RKC). Tevens is het voorstel een rekenkamercommissie met alleen externe leden.

Externe leden.

De reden om te kiezen voor externe leden in plaats van raadsleden of een mix daarvan, is gelegen in de wens naar meer kwaliteit en professionaliteit van de leden (dit zijn min of meer dezelfde redenen als waarom de werkgroep kiest voor opschaling van de rekenkamerfunctie naar BUCH-niveau). De problematiek en de schaal van de te onderzoeken, beleidsonderwerpen wordt complexer. Een RKC met alleen externe leden is ook om de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen.

Vaak is de reden om raadsleden toe te voegen aan een rekenkamercommissie om een verbinding te leggen met de politiek (is het een onderwerp waar de raad op zit te wachten, worden de vragen gesteld die de raad ook heeft, kan de raad iets met de aanbevelingen ed). De werkgroep is van mening dat deze verbinding ook op andere wijze geborgd kan worden (zie verder) en ziet grote voordelen in alleen externe professionals in de commissie.

Een bijkomend praktisch probleem is een verbinding met de externe leden te krijgen vanuit 4 raden, terwijl de RKC wel slagvaardig moet blijven. Een roulerend systeem van raadsleden / lid RKC brengt de kwaliteit en continuïteit in gevaar. Ook daarom is gekozen voor alleen externe leden met een begeleiding door een klankbordgroep van raadsleden.

De werkgroep heeft stil gestaan bij de vraag hoeveel leden de rekenkamercommissie zou moeten krijgen. Daarbij is gedacht aan een aantal tussen de 3 en 5 leden. De werkgroep

stelt voor te starten met drie leden. Mocht na verloop van tijd blijken dat het een knelpunt oplevert dan kan het aantal leden worden uitgebreid. In de verordening op de rekenkamercommissie wordt dan ook een bepaling opgenomen die ruimte biedt om ook vier leden te benoemen. De leden worden voor vier jaar benoemd.

Gedacht wordt aan leden met de volgende competenties: Bestuurskundige, onderzoeker, jurist, accountant, personeel en organisatiedeskundige.

Inzicht en/of ervaring met de gemeentelijke overheid is daarbij voor alle leden van belang.

De onderzoeken en de rol van de raden.

De onafhankelijkheid van een rekenkamercommissie (eigen onderzoeksprogramma vaststellen) is wettelijk geborgd. Men kan gevraagd en ongevraagd advies geven. Het is daarbij niet meer dan logisch dat er daarbij ook wordt geluisterd naar de wensen van de raad.

Gezien de aard en omvang van de problematiek zal een mengvorm van eigen en uit te besteden onderzoek reëel zijn.

Het uitgangspunt is gemeenschappelijke onderzoeken. De onafhankelijkheid van de rekenkamercommissie tav de onderwerpkeuze staat buiten kijf. Wel kunnen de raden gezamenlijk of afzonderlijk een onderwerp aandragen voor onderzoeken. De commissie bepaalt beargumenteerd of zij dat overneemt of niet.

In de verordening wordt veel aandacht geschonken aan een evenwichtige verdeling van de onderzoeken over beleidsvelden en over de deelnemende gemeenten.

De werkgroep vindt het heel belangrijk om onderzoeken te krijgen van de rekenkamercommissie die toegevoegde waarde hebben. De opzet is onderzoeken waaruit meer blijkt dan conclusies, onderzoeken die concrete handvatten geven hoe iets anders te gaan doen, hoe iets (nog) beter kan of hoe iets op te pakken. Er moet van geleerd kunnen worden en lessen uit getrokken kunnen worden. Dit wordt nu vaak gemist in de rapporten. Om die reden is opdrachtformulering en kaderstelling van onderzoeken belangrijk. Inderdaad de rekenkamercommissie is onafhankelijk en bepaalt zelf welke onderzoek zij doet, in welke vorm ed., maar het is wel belangrijk dat de raden zoveel als mogelijk grip houdt op de te kiezen onderwerpen en de onderzoeksopzetten. In de verordening is daarvoor een artikel opgenomen (onderzoeksopzet en jaarplan ter bespreking aanbieden aan de raden, jaarlijkse peiling bij de raden van gewenste te onderzoeken onderwerpen). Een en ander begeleid door de Klankbordgroep van raadsleden uit de deelnemende gemeenten, zoals dat nu gedaan wordt door de auditcommissies / commissie van onderzoek.

2. Wat besluit de raad/wat krijgt de raad als hij “ja” zegt?

De samenwerking wordt juridisch vormgegeven dmv een samenwerkingsovereenkomst en een gelijkkluidende verordening op de rekenkamercommissie voor alle vier de raden.

Een verordening is noodzakelijk om de inrichting en bevoegdheden van de rekenkamercommissie te regelen. Deze zijn immers grotendeels niet geregeld in de Gemeentewet. Elk van de vier gemeenteraden stelt de verordening vast. De verordening is in elke gemeente hetzelfde.

Een samenwerkingsovereenkomst is noodzakelijk om een aantal zaken te regelen die betrekking hebben op de samenwerking tussen de vier gemeenteraden. Daarin worden zaken geregeld als:

- Financiën, de bijdragen van de gemeenten

- De vergoedingen voor de leden
- Hoe de ambtelijke ondersteuning wordt geregeld
- Welke gemeente de rechtspersoon is en de administratie (penvoering) doet
- Bepalingen over toetreding door andere gemeenten of opzegging van de samenwerking door een van de gemeenten en liquidatie

Een aantal praktische zaken is inmiddels bepaald:

- de procedure voor benoeming van leden en het afleggen van de eed of gelofte door de leden: alle raden benoemen dezelfde leden, eedaflegging in de penvoerende gemeente.
- de secretariële ondersteuning: regelt de RKC zelf, zonder dat dat tot arbeidscontracten leidt.
- de benoemingsperiode voor de leden: per raadsperiode, met een eerste tussentijdse periode van 01-01-2016 tot de gemeenteraadsverkiezingen in 2018.
- Herbenoeming van leden mogelijk voor nog eens een termijn.
- de hoogte van de maandelijkse vergoeding voor de leden: € 400,= voor de voorzitter en € 300,= voor de leden
- Bij de aanvang van elke zittingsperiode wordt een penvoerende gemeente aangewezen. Deze dient voor de eerste zittingsperiode nog te worden gekozen.

De Samenwerkingsovereenkomst wordt steeds aangegaan voor één zittingsperiode, en telkenmale na de beëindiging ervan geëvalueerd

3. *Waarom wordt dit onderwerp nu aan de raad voorgelegd?*

- ☐ collegebevoegdheid:
- ☒ raadsbevoegdheid:
- ☐ opiniërend:
- ☒ kaderstellend:
- ☐ maatschappelijk urgent:
- ☐ budgetrecht:
- ☒ anders, nl.: Heiloo, Bergen en Uitgeest hebben geen rekenkamerfunctie meer, de zittingstermijn van de RKC Castricum eindigt op 1 maart 2016.

4. *Wie heeft er allemaal met de beslissing van de raad van doen?*

De raden stellen zelf de Verordeningen op gemeenschappelijke rekenkamercommissie vast en benoemen zelf ook de leden van de rekenkamercommissie.

Regionale samenwerking

- ☐ vindt plaats met gemeenten/via gemeenschappelijke regeling:
- ☒ is onderwerp van gelijkluidende besluitvorming met gemeenten: Uitgeest, Castricum en Heiloo
- ☐ wordt nog niet onderzocht, biedt wel mogelijkheden omdat:
- ☐ komt hier niet voor in aanmerking omdat: er geen regionale ontwikkelingen zijn op dit gebied.

Burgerparticipatie: nee, zonder overleg met adviseurs burgerparticipatie

Externe communicatie: Nee

Extern overleg gevoerd met: n.v.t.

5. Waaruit bestaan de andere mogelijkheden om het doel te bereiken?

Het kiezen voor een regionale Rekenkamer Buch, in het raadsvoorstel wordt aangegeven waarom hier niet voor is gekozen. Aansluiting zoeken bij een regionale rekenkamerfunctie op de schaal van de Regio Alkmaar is nog niet mogelijk.

6. Wanneer wordt de beslissing van de raad uitgevoerd, gerealiseerd en wanneer wordt de raad daarover gerapporteerd?

De planning is dat de besluitvorming in de vier raden in september is afgerond, na een werving en selectie procedure in oktober / november, kunnen de raden in december de leden benoemen en is de gemeenschappelijke rekenkamercommissie Buch per 1 januari 2016 een feit.

7. Welke middelen zijn met dit voorstel gemoeid?

☒ Geen, de huidige budgetten van de afzonderlijke vier raden zijn voldoende.

Het budget voor alle vier de gemeenten wordt gelijkgetrokken. Alle gemeenten betalen € 0,75 per inwoner per jaar.

De bedragen die in de vier gemeenten worden begroot voor de rekenkamercommissie lopen uiteen (tussen € 0,72 en €1,15 per inwoner per jaar). Belangrijk is dat de bijdrage voor alle vier de gemeenten even hoog wordt zodat er geen ongelijkheid ontstaat qua budget en dus ook qua hoeveelheid onderzoeken waar recht op is. Omdat de werkgroep het ongewenst vindt dat in enkele van de gemeenten het budget voor de rekenkamercommissie omhoog zou moeten, is gekozen voor het bedrag dat in Heiloo per inwoner per jaar wordt betaald (dit is het laagste bedrag van de vier gemeenten).

Het totale budget van de nieuwe rekenkamercommissie wordt daarmee ongeveer € 75.000,- (een gemeente als Leeuwarden met 108.000 inwoners heeft een budget van € 80.000, de gemeente Deventer met 98.000 inwoners € 55.000, de gemeente Alkmaar € 94.000 in 2013 en de rekenkamer Groene Hart (120.000 inwoners) € 73.500,-).

Bergen, 19 augustus 2015

Commissie van Onderzoek

A.M. Kooiman
griffier

J.J..A.S. Houtenbos
voorzitter